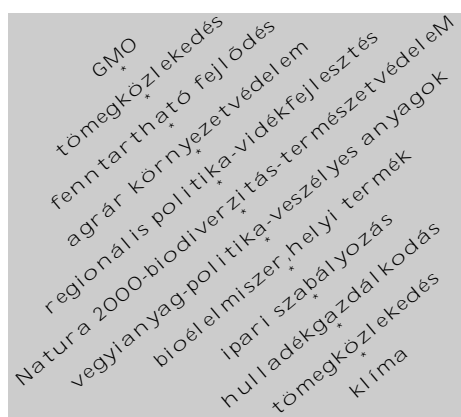

KÖRNYEZETPOLITIKAI HÍREK AZ EURÓPAI UNIÓBÓL

A TARTALOMBÓL

- MILYEN ZÖLD TÉMÁT TÁRGYALT AZ EURÓPAI PARLAMENT? 3.
- AZ EU ÉS A TOXIKUS VEGYI ANYAGOK ELLENI VÉDEKEZÉS ESÉLYE 5.
- AZ ENERGIAHATÉKONYSÁGI AKCIÓTERV CSÚSZÁSA 6.
- A BIZOTTSÁG TÁMADJA A ZÖLD ÁRAM TÁMOGATÁSÁT? 7.
- ENERGIAPOLITIKAI ÜTEMTERV 8.
- A PARLAMENT GYENGÍTI A TISZTA LEVEGŐRŐL SZÓLÓ JOGSZABÁLYT 8.
- ÚJABB TANULMÁNYOK VETNEK FEL KÉTSÉGEKET A SZÉNMEGKÖTÉS- ÉS TÁROLÁS TERÉN 9.
- KLÍMA-ALKU KONFERENCIA ÉS AKCIÓHÉT AZ ÉGHAJLAT VÉDELMEÉRT 10.
- EURÓPAI SZINTŰ FELLÉPÉS A GÉNMODOSÍTOTT KUKORICA MAGYARORSZÁGI TILALMÁÉRT 11.
- A GÉNMODOSÍTOTT ÉLELMISZER BOTRÁNYOK NYARA A FÖLD BARÁTAI KÜZDELME A FOGYASZTÓK BIZTONSÁGÁÉRT 12.
- GÉNMANIPULÁCIÓ-MENTES MAGYARORSZÁG-ÉRT AKCIÓHÉT 13 VÁROSBAN 13.
- VIDÉKFEJLESZTÉS: A BIZOTTSÁG VÉGLÉGESÍTI A TAG-ÁLLAMOKNAK ÉVENKÉNT NYÚJTOTT TÁMOGATÁST A 2007-2013-AS IDŐSZAKRA 13.
- AZ MTVSZ, A VÉDEGYLET ÉS A CEEWEB KÖZÖS VÉLEMÉNYE AZ ÚJ MAGYARORSZÁG VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁI TERVRŐL 15.

AZ ORSZÁGOS KÖRNYEZETVÉDELMI TANÁCS CIVIL OLDALA VÉLEMÉNYE AZ ÚJ MAGYARORSZÁG FEJLESZTÉSI TERVRŐL

Általánosan megállapítható, hogy a Terv fenntarthatósági szempontból visszalépést jelent mind az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptcióhoz, mind az NSRK tavaszi változatához képest, mivel a környezeti és társadalmi szempontok háttérbe szorultak a tervben. Javaslataink az EU regionális politikája elveinek megfelelően a környezeti szempontok hangsúlyosabbá tételére irányulnak.

1. A szűk értelemben vett gazdaságfejlesztés óriási túlsúllyal nehezíti koncepcióra, szükséges visszatérni az NSRK előző célrendszeréhez

A fenntarthatóság felé csak akkor fogunk lépni, ha a társadalmi és környezeti célok is megvalósulnak. Hangsúlyozottan javasoljuk, hogy az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptcióhoz és az előző NSRK-hoz hasonlóan határozzák meg a célokat. A foglalkoztatás és növekedés helyett a gazdasági fejlődés, a megújuló társadalom és az élhető környezet legyenek az egyenrangú főcélok. Ahogy az Európai Unió idén júniusi ülésén leszögezte, hogy a lisszaboni stratégia csak a göteborgi fenntartható fejlődési stratégiával együtt megvalósítható, a magyar kormány ÚMFT-jének is tartalmaznia a kell a társadalmi és a környezeti szempontokat főcélként is, nemcsak horizontális célként.

A tervnek hangsúlyában nem a környezetterhelő infrastruktúra beruházásokra kell irányulnia, hanem az életminőséghez közvetlenül hozzájáruló intézkedéseket (mint például a közösségfejlesztés és civil szféra, a kutatás-fejlesztés és információ technológia, az oktatás és környezeti tudatformálás, a kisléptékű környezeti és természetvédelmi fejlesztések, az anyag- és energiahatékonyság valamint az egészségügy) kell főként támogatnia.

Emellett nem tartjuk helyén valónak, hogy a Fejlesztéspolitikai Irányító Bizottság területéhez tartozik a Fenntartható Fejlődés Stratégia ügye. Az FF Stratégia végrehajtását egy általánosabb, több társadalmi szereplőt bevonó, a kormánytól függetlenebb testületre kellene bízni. Az FF Stratégia széles körű egyeztetéssel való megalkotása után felül kell vizsgálni és az FF Stratégiával összhangba hozni az ÚMFT-t és az operatív programokat.

(folytatás a 2. oldalon)

2. Erőteljes hangsúlyt kell helyezni a környezeti szempontok horizontális érvényesülésére

A jövő generáció életlehetőségeinek és mai emberek egészségének megőrzése érdekében a környezeti szempontokat integrálni kell az ÚMFT minden akciótervébe és pályázati kiírásába. Ezt a feladatot az irányító hatóságok egyik főfeladatának kell tenni. A környezeti szempontok átfogó érvényesülésének feltétele, hogy a Fejlesztéspolitikai Irányító Testületnek állandó meghívottja lenne a környezetvédelmi miniszter. Javasoljuk, hogy a környezeti horizontális szempont részeként mondja ki az ÚMFT, hogy egyetlen intézkedésben sem támogatja a genetikailag módosított növények termesztését, az erre irányuló kutatásokat és ilyen termékek előállítását.

3. Szükséges a jogszabályok szerinti stratégiai környezeti vizsgálat az ÚMFT-re is

Rendkívül fontosnak tartjuk, hogy készüljön stratégiai környezeti vizsgálat még az elfogadás előtt az ÚMFT-re, ne csak az operatív programokra. Ez, a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet szerinti kötelező. Felhívjuk a figyelmet, hogy a környezeti értékelés dokumentumát az elfogadás előtt meg kell vitatni a nyilvánossággal, és a környezeti vizsgálat eredményét figyelembe kell venni a terv végleges változata kialakításánál. Emellett lényeges a projektek előzetes környezeti vizsgálata a társadalom tényleges bevonásával, hogy elkerüljük az olyan problémákat, amelyek megakadályozzák az EU források időbeli felhasználását, mint például az észak-pest megyei hulladéklerakó esete.

4. A közlekedésfejlesztési prioritás a vasúttal és közösségi közlekedéssel kapcsolatos intézkedéseket segítse, de ne támogassa a gyorsforgalmi úthálózat és vízi szállítás fejlesztését

Az elmúlt időszakban a gyorsforgalmi úthálózat erőltetett ütemű fejlesztése folyt. A TEN-T hálózat elemeiként az autópályák többsége eléri, vagy a közeljövőben el fogja érni az országhatárt. A jövőben az autópályák fejlesztésének átgondoltabban kell történnie a káros hatások figyelembe vételével. Az országnak jelenleg a közösségi közlekedés és a vasút korszerűsítésére van szükség, mely jelentős lemaradásban van a gyorsforgalmi úthálózathoz képest. Magyarországon a vízi szállítás még akkor sem környezetkímélőbb, mint a vasúti, ha figyelmen kívül hagyjuk azt a kárt, amelyet folyók átalakítása okoz a természetben. A vízi szállítás fejlesztése azért sem indokolt, mert a vasúti pályáink kihasználtsága alacsony. Emellett fontos, hogy a ROP-ok támogassák a helyi, térségi meglévő utak felújítását.

5. A társadalmi megújulás prioritásban szükséges növelni a közösségfejlesztés, a civil szektor támogatása és a népesség egészségi állapotának javítása intézkedések súlyát

Az Európai Unió által is kulcsfontosságúnak tartott jó kormányzás elősegítése érdekében a tervnek hangsúlyozottan kell támogatnia az aktív állampolgárság, önszerveződő közösségek és a civil társadalom megerősítését. Emellett sajnós az NSRK előző változatához képest az egészségügyi megelőzés kikerült az ESZA prioritásból. Tekintettel a romló népegészségügyi helyzetre és a betegségi központú egészségügy anyagi csődjére, ennek újra meg kell jelennie, sőt válhatna főprioritássá is. Nagy hangsúlyt kell helyezni a három társadalmi szektor együttműködésére (állami, gazdasági, civil szektor) segítségével. Elképzelhetetlen egy fenntartható társadalom kialakítása a kultúra hangsúlyos támogatása nélkül.

6. A környezeti prioritáson belül a megelőzésre kell a hangsúlyt helyezni, szemben az infrastruktúrával

Elsősorban azokat a fejlesztéseket kell támogatni, amelyek a környezeti problémák megelőzését szolgálják (környezeti szemléletformálás és nevelés, természetmegőrzés, fenntartható termelés és fogyasztás, hulladék-megelőzés), szemben a problémákat nem a gyökereinél kezelő infrastrukturális beruházásokkal. Olyan infrastrukturális beruházásokat kell megvalósítani, amelyek jövőbeni fenntartási, működtetési költsége minimális. A szennyvíz- és hulladékkezelés területén kerülni kell az energia- és nyersanyag-intenzív megoldásokat (például csatornázás helyett helyi természetközeli technológia). Meggondolandó a helyi, kis projektek csoportba szervezése, hogy megfeleljenek a kohéziós alap kritériumainak.

A fentiek értelmében nem támogatjuk a hulladékégetők építését. Ehelyett helyi, regionális és országos hulladék-megelőzési programokat kell támogatnia az ÚMFT-nek. A természetvédelmi fejlesztések között helyet kell kapniuk a természetvédelmi ismeretterjesztésnek és szemléletformálásnak. Az intézkedést ki kell terjeszteni a civil szervezetek által fenntartott oktatóközpontok támogatására is. A fentiek mellett kiemelkedő fontosságúnak tartjuk a fenntartható termelés és fogyasztás intézkedések részarányának növelését az ÚMFT-ben.

7. Az energetikai fejlesztéseknél főleg az energiahatékonyságot kell támogatni

Kiindulva "a fel nem használt energia a környezetbarát energia" alapelvből, különös hangsúlyt célszerű az energiatakarékosságra fektetni. A lakossági, de különösen a köztisztviselői (iskolák, kórházak, önkormányzati épületek) épületállomány hatalmas potenciállal rendelkezik az energia-megtakarítás terén. Különös elővigyázatossággal kell kezelni a biomasszával kapcsolatos fejlesztéseket. A természeti erőforrások védelme és gazdaságossági szempontok alapján is csak a kisléptékű, helyi biomassza felhasználás támogatását tartjuk célszerűnek.

Forrás: OKT, 2006. szeptember 5.

MILYEN ZÖLD TÉMÁT TÁRGYALT AZ EURÓPAI PARLAMENT?

ENVI napló 2006. június - október

Környezetvédelmi jogalkotás

VEGYI ANYAGOK

REACH

Június végén kezdődtek újra az EU új vegyi anyag szabályozása, a REACH körüli viták. Guido Sacconi, a téma olasz szocialista jelentéstevője ekkora állította össze a parlamenti második olvasathoz javasolt indítványait, melyek főleg olyan módosító indítványokat tartalmaznak, melyeket korábban a Parlament elfogadott, de a Tanács nem. A környezetvédők megütközéssel fogadták, hogy a későbbi, a Néppárttal és a Tanáccsal kötendő kompromisszum reményében Sacconi júniusi csomagja nem tartalmazta a Parlament által korábban elfogadott szigorú engedélyezési eljárást. A jelentéstevő a javaslatcsomagot, amely előírja a veszélyes anyagok biztonságosabb alternatívákkal való kötelező helyettesítését, később egyéni módosító javaslatként adta be. Október 10-én szavaz a Parlament Környezetvédelmi Bizottsága (ENVI) a REACH második olvasathoz beadott több, mint 350 módosító javaslatról. Magyar részről mind az MDF-es Olajos Péter, mind a szocialista Hegyi Gyula számos módosító indítványhoz adta a nevét, köztük mindketten több, az első olvasatban elfogadott javaslat újra beadását támogatták. A legfontosabb ilyen javaslat, hogy a Kémiai Biztonsági jelentést, amely a vegyi anyagok alapvető egészségügyi kockázatait tartalmazza, minden egy tonna felett gyártott anyag esetén kelljen készíteni, szemben a Tanács által javasolt tíz tonnás határral.

Az ENVI képviselői és munkatársai ha akarnák se tudnák magukat kivonni a REACH viták alól, hiszen lobbisták tucatjai keresik meg őket mind ipari, mind környezet- és egészségvédő oldalról, hogy próbálják a képviselők szavazatát megnyerni. A bizottsági szavazás után a várhatóan november 14-15-én szavaz a REACH-ről a Parlament plenáris ülése, és ha az elfogadott javaslatokat december 4-én, a Versenyképességi Tanács ülésén elfogadják a tagállamok miniszterei, akkor jövőre életbe is léphet a REACH.

PFOS

Július elején fogadták el az Európai Parlament főbb pártjai a perfluoro-oktán-szulfonát betiltásáról szóló kompromisszumos csomagot. A PFOS-t az elmúlt évtizedekben sok száz tonnányi mennyiségben használták, mint felületképző, például vízlepergető anyagot, többek között ruhákban, samponokban és bútorokban is. Miután bebizonyosodott, hogy ez az anyag kimeríti a POP, azaz a perzisztens szerves szennyező fogalmát, ráadásul felhalmozódik az emberi szövetekben és mérgező, az Európai

Unió a korlátozása mellett döntött. A bizottsági javaslat időkorlát nélküli derogációt javasolt a PFOS pár alkalmazásának, az Európai Parlament azonban a derogációk határidőkhöz való kötése mellett foglalt állást, illetve elvetette néhány használat mentességét. Az Európai Szocialista Párt részéről Hegyi Gyulát a téma helyettes jelentéstevője, a párt részéről ő szignálta a kompromisszumos csomagot. A képviselő a pártközi egyeztetések után kiemelte: a képviselők megtalálták a jó középutat abban, hogy az élet minden területéről kivonják ezt az emberi egészséget veszélyeztető anyagot, viszont időt adjanak az iparnak, hogy biztonságosabb alternatívákkal helyettesítsék azt. Guido Sacconi, a vegyi anyagok új európai szabályozásának (REACH) olasz EP jelentéstevője hangsúlyozta: fontos, hogy ezen irányelv a REACH előtt életbe lépjen, így nem kell még éveket várni arra, hogy e veszélyes kemikália eltűnjön a mindennapjainkból. A Tanács sajnos nem fogadta el a Parlament által javasolt szigorú határidőket a PFOS egyes felhasználásaira. A PFOS-t korlátozó jelentést a Zöld párti svéd Carl Schlyter jegyzi, aki mivel mindenképpen első olvasati megegyezést szeretne, azt javasolta a helyettes jelentéstevőknek, hogy fogadják el a finn elnökség kompromisszumos javaslatát. A pártok ezt elfogadták, így az október végi plenáris ülésen a Tanács által javasolt verzióról szavaznak a képviselők, és ezáltal várhatóan még idén el lesz fogadva az irányelv.

Az EU döntéshozatali eljárásában újdonság, hogy a képviselőknek lehetősége volt elutasítani a Tanács javaslatát, a decaBDE nevű brómozott égésgátló elektronikai cikkekben való korlátozását a komitológiai eljárás keretében. A Környezetvédelmi Bizottság képviselői ráadásul az egyes alkalmazásokra adandó mentesség ellen szavaztak.

HULLADÉKOK

A hulladékok szabályozásáról szóló vita júliusban kezdődött az Európai Parlamentben; két jelentést fogadnak majd el e területen. Az összes tagállamban kötelező erejű Hulladék Keretirányelv felülvizsgálatáért (COD050281) a néppárti Jackson, míg a hulladék megelőzésről és újrahasznosításáról és nyersanyagok fenntartható használatáról szóló Tematikus Stratégiáért a Függetleneket erősítő Blokland felel majd. Az Európai Szocialista párt részéről a REACH kapcsán megismert olasz Sacconi fogja remélhetőleg erősíteni e jogszabályokat.

Az új európai hulladékpolitikák fő célja a hulladék megelőzés, továbbá a minél nagyobb arányú újrahasznosítás. Sokak szerint a Bizottság előterjesztése a hulladék

(folytatás a 4. oldalon)

(folytatás a 3. oldalról)

megelőzés terén az üres frázisokon túl igen keveset ír elő.

A környezetvédők és az ipar között jelenleg a legnagyobb vita a hulladékégetők körül zajlik. A jelenlegi tervezet megerősíti azt a hierarchiát, melyben a legfontosabb a hulladékmegelőzés, azt követi a hulladék újrahasználat, azután az újrahasznosítás, majd az energetikai célú égetés (egyéb hasznosítás) és végül a nem hasznosuló égetés és a lerakás. Ipari oldalról el szeretnék érni, hogy az égetés, azaz a "energetikai hasznosítás" egyenrangú legyen a hulladékok anyagában történő hasznosításával. A zöldek egyik fő érve, hogy a két hasznosítási módot a klímaváltozásra gyakorolt hatásuk szempontjából semmiképpen nem lehet egyenrangúnak tekinteni, továbbá félti, hogy ha eszerint módosulna a jogszabály, akkor az EU-s támogatást is kapó égetők megépülése után nem lenne igény újrahasznosításra és főleg nem megelőzésre.

A két jogszabályról a bizottsági szavazást október 10-én tartják, míg a plenáris szavazás novemberre várható. A Bizottsági szavazásra a két magyar ENVI tag képviselő, Hegyi Gyula és Olajos Péter is nyújtott be módosító indítványokat.

SZAVAZÁSI EREDMÉNYEK

LEVEGŐMINŐSÉG

Az Európai Parlament Környezetvédelmi Bizottsága jú-

nius elején, a plenáris ülés (a teljes Európai Parlament) pedig szeptember végén szavazott a környezeti levegő minőségéről és a Tiszta levegőt Európának (Cafe) elnevezésű programról szóló irányelvről. A szavazás eredményét a zöld szervezetek a jelenlegi jogszabályoktól való visszalépésnek minősítették. A Parlamenti javaslat 2010 utánra szigorúbb éves határértékeket ír elő az egészséget leginkább veszélyeztető ultrafinom (PM2.5) részecskékre; bár két és félszer magasabb értéket, mint ami az Egészségügyi

Világszervezet (WHO) szerint az emberi egészség szempontjából tolerálható. Az EP sajnos különféle többéves derogációs lehetőségeket javasol a jelenleg is hatályos határértékek betartására. 14 szavazatos többséggel (köztük a magyar néppárti és liberális képviselőkével) fogadták el, hogy egyes ipari területeken nem kell betartani a határértékeket. Elfogadott a Parlament továbbá egy olyan javaslatot, mely szerint meteorológiai körülményekre hivatkozva egy évben 55 napon át lehet határérték felett a PM10 szennyezettség a jelenlegi 35 nappal szemben. Budapestet azonban nem igazán érintené egy ilyen változás, hiszen tavaly több mint 150 napon keresztül volt határérték felett a szennyezettség. Nem került elfogadásra viszont (szerencsére) az a német néppárti javaslat, mely a eltörölte volna a PM10 napi határértékeket.

VÁROSI KÖRNYEZET

Az ENVI júniusban, majd a plenáris ülés szeptember végén nagy többséggel fogadta el Hegyi Gyula a Városi Környezet Stratégiáról szóló jelentését ([http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?TYPE=DOC=REPORT&REF=A6-2006-0233&MODE=SIP&L=EN](http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?TYPE=DOC&REPORT&REF=A6-2006-0233&MODE=SIP&L=EN)). A jelentés a városi környezetvédelmi programok, az épület és közmű felújítások illetve a tömegközlekedés EU finanszírozását szorgalmazza, a nagyobb európai városok számára javasolja továbbá a Fenntartható Városi Környezetvédelmi és

Közlekedési Tervek elkészítését, melyek integráltan foglalkoznának a városok környezetvédelmi problémáival. A jelentés felhívja a figyelmet arra, hogy a városok központjában a légszennyezésért leginkább felelős közlekedés mérséklésétől várhatunk javulást, ezért előírja, hogy a következő 5 esztendőben legalább öt százalékkal csökkentsék az autóforgalmat, s ugyanennyivel növeljék a tömegközlekedés arányát.

FELSZÍN ALATTI VIZEK

A júniusi plenáris ülés második olvasatban szavazott a felszín alatti vizekről szóló irányelvről. Magyar oldalról, mind Olajos Péter néppárti, mind Hegyi Gyula szocialista képviselő a tagállamok közötti együttműködés fontosságát hangsúlyozta a vízminőség szigorú betartásának érdekében, amely egyben az ivóvízbázisok védelmét is szolgálja.

Simon Gergely, Brüsszel

AZ EU ÉS A TOXIKUS VEGYI ANYAGOK ELLENI VÉDEKEZÉS ESÉLYE

Idén ősszel az EU előtt áll a hatalmas lehetőség, hogy javíthasson polgárai egészségi állapotán. A REACH (Vegyianyagok Regisztrációja, Vizsgálata és Ellenőrzése) megadhatja a tökéletes keretet arra, hogy csökkentésük a veszélyes anyagok mennyiségét a mindennapi életben.

Körülbelül 100 000 vegyi anyagot használnak jelenleg Európában és 95 %-uk sohasem bizonyult egészen biztonságosnak. Játékoktól kezdve a számítógépig, a bútoron át a mosóporig, a vegyi anyagok ténylegesen mindenhol jelen vannak. Növekvő tudományos bizonyíték mutat rá arra, hogy környezetünkben és testünkben egyre több kémiai anyag halmozódik fel - olyanok, amelyek rákot, születési rendellenességeket, termékenység-csökkenést és más hosszú távú egészségi és környezeti problémát okozhatnak.

Az EU felismerte, hogy szükséges egy új ellenőrzési rendszer. Az első ötlet még 2001-ben körvonalazódott és most a REACH-et kidolgozó folyamat az utolsó fázisához ért. Sajnos, jelenlegi formájában a REACH sokkal gyengébb, mint anno 2001-ben és nem ajánlana semmilyen közegészségügyi javítást a kémiai anyagok kezelésének jelenlegi rendszeréhez képest.

SZÓVAL MIÉRT IS HÁTRÁLT VISSZA AZ EU?

A vegyi anyag ipar, felkészülve érdekei megvédésére, keményen lobbizott az EU döntéshozóknál. A vegyi anyag-gyártók tisztában vannak azzal, hogy némely kémiai anyag ártalmas, azonban nem nagyon lelkesednek azért, hogy ezt elismerjék. Természetesen azt is el akarják kerülni, hogy további költségeik legyenek a biztonsági tesztekkel és alternatív megoldások kutatásából kifolyólag. És a szomorú tény az Brüsszelben, hogy sokkal nagyobb személyzettel, anyagi háttérrel és forrásokkal felszerelve, mint bármely közegészségügyi, vagy környezetvédelmi csoport, a brüsszeli központú Európai Vegyipari Tanácsnak jelentős negatív befolyása van a folyamatra.

Ha a REACH intézkedések nem erősödnek meg újra az elkövetkezendő két hónapban, az EU el fogja veszíteni azt a lehetőségét, hogy megvédje polgárait a toxikus vegyi anyagoktól. Azok a kulcselemek, amelyekért a Föld Barátai Európa harcolt, hiányoznak a javaslatból.

- Veszélyes anyagok helyettesítése alternatív anyagokkal, ha a lehetőség fennáll. A jelenlegi javaslatban a helyettesítés csak a nagyon veszélyes anyagoknál lenne ajánlott, nem pedig minden esetben állna fenn.

- A vegyipart kellene jogilag felelőssé tenni bárminemű, a termékek biztonságából fakadó probléma miatt. A jelenlegi javaslatban az iparágnak alig van jogi kötelezettsége.

- Az új keretelv szerint a vegyi anyag-gyártók kötelezve

lesznek vegyi készítményeik regisztrálására az EU-nál, ha évi egy tonnánál többet gyártanak, vagy importálnak. A regisztráció magában foglalja a biztonsági információ mellékelését. Azonban a jelenlegi javaslat csak minimális számú teszt végrehajtására kötelezi a vállalatokat és az így megkapott adatok egyszerűen

nem elegendők ahhoz, hogy eldöntsék, vajon a kémiai anyag biztonságos-e.

- A fogyasztók által is elérhető biztonsági információk kellene, így tájékozottan dönthetnek a termék megvásárlásáról. Fokozottan veszélyes anyagok esetében az információknak a címkén kell lennie. Más esetekben az információt, kérés esetén kellene szolgáltatni. Egészségügyi és környezetvédelmi csoportok ezt az elvet a "megismeréshez való jognak" nevezik.

A Föld Barátai nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a REACH-be visszakerüljön a megismeréshez való jog. Már lobbiztunk a minisztereknél is, akik első körben elutasították ezt a jogot 2005. decemberében. Az átlagembereket is bevontuk, akik e-mailt küldtek saját minisztereiknek a "cyberakció" keretein belül a Föld Barátai Európa weblap-

(folytatás a 6. oldalon)

(folytatás az 5. oldalról)

ján keresztül. Ha ebben a sorsdöntő pillanatban Ön is hozzájárulna az üggyhez és ellenezné az ipar mindent letaroló lobbiját, kérjük látogassa meg az alábbi weblapot és még ma küldjön egy emailt!

http://www.foeeurope.org/my_right_to_a_toxics_future/hu.php

Fouad Hamdan

Igazgató, Föld Barátai Európa

Forrás: Föld Barátai Európa, fordította: Zólyomi Ágnes

LAPZÁRTA UTÁN ÉRKEZETT:

2006. október 10-én szavazott az Európai Parlament Környezetvédelmi Bizottsága a vegyi anyagok új uniós szabályozásáról a REACH-ről. Hegyi Gyula magyar képviselő és javaslatai mellé holland, svéd, francia és dán szocialista képviselők is felsorakoztak. A szavazáson ezen javaslatok döntő többségét elfogadták a Környezetvédelmi Bizottság tagjai, amely nagy előrelépés. Részletes elemzés a hírlevél következő, októberi számában.

AZ ENERGIAHATÉKONYSÁGI AKCIÓTERV CSÚSZÁSA

Szeptember végén úgy tűnt, hogy az Európai Bizottság az ambiciózus energiahatékonysági akcióterv kibocsátását 2007 januárjáig elhalasztaná. A finn EU Elnökség a tervet be akarja mutatni még a novemberi energia tanácsülés előtt.

Számos finn elnökségi szóvivő erősítette meg szeptember 28-án, hogy a finnek nyomást gyakorolnak az Európai Bizottságra: minél hamarabb hagyják jóvá a régóta várt energiahatékonysági akciótervet. Az ezt megelőző hetekben a bizottság "adminisztratív tervezési okokra" hivatkozva halasztotta el a döntést. Tanácsi források azonban felfedték, hogy bizottságon belüli politikai feszültség okozza az akcióterv nyilvánosságra hozatalának késedelmét, bár ezt a Bizottság szóvivője tagadta. Ugyanakkor az alelnök, Margot Wallström szerint a Bizottság belső véleménykülönbségeit nyitottabban kell kezelni és nyilvánosságra kell(ene) hozni.

A javaslat a Bizottság 2005-ös Energhatékony Zöld Könyvében alapul, amely szerint az EU primer energiafogyasztását 20%-kal tudja csökkenteni a következő 15 évben, 60-150 milliárd euró évenkénti megtakarítás mellett. Azonban vezető tisztviselők a Közlekedési Főigazgatóságnál (DG Transport) és maga a Bizottság elnöke, Barroso is láthatólag kételkedik eme ambiciózus energiatakarékosági cél megvalósíthatóságában.

A finn Elnökség figyelmeztetett, hogy a november 23-i energia tanácsulást akár el is halasztják, ha az akcióterv nem kerül idejében az asztalra. A nagy nemzetközi zöldszervezeteket tömörítő G-10 (Zöld Tizek) közös levélben fordult Barroso elnökhöz szeptember 28-án. A levélben sürgetik a Bizottságot, hogy az akciótervbe építsenek be javaslatot jogilag kötelező, minden szektorra kiterjedő energiahatékonysági és energiatakarékosági célok kifejlesztésére és elfogadására. Az akcióterv meglátásuk szerint megerősítené a meglévő, dinamikus energiatakarékos-

ságot ösztönző szabályozást, mint az energiahasználó termékek direktívája, az energia-felhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról szóló irányelv és az épületek energiahatékonysága direktíva.

Új jogszabályokhoz is kellene vezetnie, pl. az új járművek maximum energiafogyasztási szabványai tekintetében; a kötelező célok pedig szükségesek ahhoz, hogy az EU megőrizze hitelét és teljesítse korábbi célkitűzését illetve a Zöld Könyv állításait. Az energiahatékonyság a legjobb lehetőség a G-10 szerint arra, hogy az EU gyorsan, költséghatékony módon teljesítse éghajlati céljait és célkitűzése szerint a világ leginkább forrás- és energiahatékony gazdaságává váljon. Azt is hangsúlyozták, hogy az energiahatékonyságnak elsődleges szerepe van; Európa jövőbeli energiapolitikájának egyik előfeltétele, nem csak egy a sok opció közül. A G-10 osztja az elnök aggályait az akcióterv jelenlegi minőségét illetően, és támogatja tartalmi javítását, azonban úgy látja: a Bizottság rendelkezésére áll minden forrás arra, hogy novemberig e szükséges változtatásokat elkészítsék.

A halogatásnak szerintük nagyobb ára van: az akciótervnek az Energiastatégia 2007. januári felülvizsgálatába való beolvasztása az akciótervet elnyomná a sok egyéb téma között, holott annak kéne a felülvizsgálatot alátámasztania. Végül a levél hangsúlyozza: az akciótervben az EU kötelezze el magát a 2020-ra szóló 20%-os energiafogyasztás-csökkentés mellett, mert ez biztosít fenntartható energiapolitikát.

LAPZÁRTA UTÁN ÉRKEZETT

Források szerint a Bizottság végül kismértékű, strukturális változtatással erősítette a korábbi akcióterv-változatot és várhatóan az október 18-ai héten hagyja jóvá, amely után a novemberi tanácsülésre készítik elő.

Forrás: euractive.com

A BIZOTTSÁG TÁMADJA A ZÖLD ÁRAM TÁMOGATÁSÁT?

Környezetvédők rámutattak, hogy a Bizottság hibázott, amikor azt mondta Luxemburnak: a megújuló energiák támogatásaként fizetett garantált ár piaci torzulásokat okoz.

A Bizottság és Luxemburg között függőben levő ügyet a zöldáram állami támogatásával kapcsolatban az Európai Környezetvédelmi Iroda (EEB) fedte fel, mint amely éles ellentétben áll a megújuló energiaforrásokat támogató uniós célkitűzéssel szemben.

Egy 2001-es irányelvben az unió azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a megújuló forrásból fedezett elektromos energia arányát 2010-re 21%-ra növeli. Azonban a tagállamok szabadon megválaszthatják, milyen rendszerben, sémában kívánják támogatni a zöldáramot. Ezek főleg a következők:

- Kötelező átvételi tarifák (Feed-in tariffs), amelyek kötelezik az áramhálózat-működtetőket, hogy fix (magasabb) áron vegyék át a zöldáramot, annak érdekében, hogy kompenzálják a piaci árhoz képesti különbséget; és
- kvóta rendszerek (vagy zöld tanúsítványok) ahol az állam meghatározza a megújuló forrásból származó energia minimális részesedését.

Szeptember 25-én az EEB tudósítása szerint a Bizottság megróttá Luxemburgot, a magas árú zöldáram miatt. Amikor a vevők olyan tagállamtól vesznek zöldenergiát, ahol más támogatási rendszer van érvényben, az intézkedések a Bizottság szerint illegálisak. "A Bizottság az intézkedések határon átnyúló alkalmazását tekinti piaci torzításnak" - írja az EEB, és sürgeti a Bizottságot, hogy változtassa meg az országok közötti állami támogatási szabályokat. Az intézkedéseknek köszönhetően pl. alternatív szolgáltatók Németországban (pl. Greenpeace Energy) támogatást kapnak Luxemburgtól - hívta fel a figyelmet az EEB főtitkára.

ÁLLÁSPONTOK:

"Jogi vitában állunk a Bizottsággal egy ideje. A rendszert, azaz a kötelező átvételi árat kritizálja a Bizottság, mert beolvadt az állami támogatásba" - nyilatkozott egy luxemburgi kormányforrás. "Nem láthatók a Bizottság prioritásai. Ez nem nyugtatja meg a befektetőket."

Ez év júliusában a Bizottság kiadott egy rendelkezést, amely kimondta: az átvételi áras sémát Ausztriában be kell

építeni az állami támogatási rendszerbe. Azonban azt is kimondta, hogy a séma teljesíti a zöldáram támogatásáról szóló EU irányelvet és engedélyezte.

Egyúttal azonban kötelezte Ausztriát arra, hogy vegye ki a sémából a végfelhasználók által befizetendő, az áramszámlában megjelenő adót, mert úgy ítélte meg, hogy ez diszkriminációhoz vezet az importált árammal szemben, amely nem kap ilyen támogatást.

Claude Turmes, európai parlamenti képviselő (Luxemburg, zöldek) szerint ez a vita szembehelyezi a versenyképességi és vállalkozási Főigazgatóságot a környezet és energia ügyében. "Ez politikai manőver, ha a luxemburgi kötelező átvételi tarifás rendszer összeomlik, a német fogja követni. Németországban a közművek nem szeretik e rendszert, mert általa túl sok új cég léphet a piacra, amely 6%-os piaci részesedést okozott. A Versenyképességi Főigazgatóság azzal vesztegeti az idejét, hogy a piaci részesedés 5%-át támadják."

KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK:

- A következő hónapokban döntés születik a luxemburgi állami támogatási ügyről
- 2006. december: az energia szektort érintő bizottsági versenyképességi vizsgálat végeredménye
- 2007. december: A Bizottság felülvizsgálja a megújuló áram támogatási mechanizmusok harmonizációjának szükségességét

Forrás: euractive.com

E N E R G I A P O L I T I K A I Ü T E M T E R V

- ◆ Október 3. hete: a Bizottság bemutatja az energiahatékonysági akcióttervet
- ◆ November 23: az Energia Tanács ülése megtárgyalja:
- ◆ Közös energiapolitika
- ◆ Belső energiapiac
- ◆ Energhatékonyasági akciótterv
- ◆ Megújuló energia elősegítése, támogatása
- ◆ Belső kapcsolatok, viszonyok (Oroszország, Balkán)
- ◆ November 24: EU-Oroszország csúcs az energiaügyekről és a WTO csatlakozásról
- ◆ December 12: a Bizottság asztalra teszi az "energia csomagot", amely várhatóan a következőket tartalmazza:
- ◆ A szektor vizsgálatának végkövetkeztetései a gáz és áramszektor területén
- ◆ Az EU bioüzemanyag irányelvének és az üzemanyag-minőségi irányelvének felülvizsgálati javaslata, hogy a bioüzemanyagok nagyobb bekeverését engedjék meg a benzinbe és a dízelbe
- ◆ Az autókból származó széndioxid kibocsátás-csökkentéséről szóló bizottsági stratégia frissítése
- ◆ Közlemény (Communication) a tiszta szénről, különös tekintettel a szénbefogás- és tárolás technológiájára.
- ◆ 2007 január 10: Stratégiai Energia Felülvizsgálat, amely az EU energiapolitikájának mind külső, mind belső vonatkozásait tárgyalja és elemzi a különböző energiaforrások előnyeit és hátrányait
- ◆ 2007 március: az EU államfők jóváhagyják a közös energiapolitikára szóló akcióttervet

Forrás: euractive.com

A P A R L A M E N T G Y E N G Í T I A T I S Z T A L E V E G Ő R Ő L S Z Ó L Ó J O G S Z A B Á L Y T

Az Európai Parlament - a Bizottság és környezetvédelmi csoportok aggodalma ellenére - időengedményről és rugalmas hozzáállásáról biztosította a tagállamokat a tiszta levegő előírások elérése tekintetében.

HÁTTÉR:

A környezet levegőminőségéről szóló irányelv egy tágabb, a levegőszennyezésről rendelkező tematikus stratégia része, amelyet a Bizottság 2005 szeptemberében hozott nyilvánosságra.

A stratégia legkeményebb pontja a közlekedés (gépjárművek, hajók és repülőek), a mezőgazdaság és a kis ipari létesítmények okozta levegőszennyezés mérsékléséről szóló javaslat volt, amely gyakorlatilag az EU tiszta levegő ösztönző szabályozásában eddig nem érintett területeket ölel fel.

A P A R L A M E N T S Z A V A Z Á S A

A Bizottság aggodalmát fejezte ki a Parlament szeptember 26-i szavazásával kapcsolatban, amely gyengíti a tiszta levegő szabályozás sarkalatos pontját, a környezeti levegőminőségről szóló irányelv javaslatát.

Tavaly a Bizottság újabb javaslatokat tett a finom porrészecskékre, az ózonra és más, az emberi egészségre káros légszennyező anyagokra vonatkozóan. Akkor Brüsszelben úgy számoltak, hogy az intézkedések "a 2000. évi 370.000-ról 2020-ban 230.000-re" csökkenthetik a korai halálózást évente 7,1 milliárd eurós becsült költség mellett. A megbetegedések és a kórházi ellátások számának visszaszorulásából származó lehetséges hasznot évi több tízmilliárd euróra becsülik.

A környezetvédelmi biztos, Stavros Dimas csalódottságának adott hangot a parlamenti módosítások miatt, amelyek szerinte "ellentétesek" az állampolgárok egészségének védelméről szóló céllal azáltal, hogy "gyengítik a kulcsfontosságú kérdésekben tett törvényjavaslatokat". Dimas azt is hozzátette, hogy különösen két módosítást tart agyalyosnak:

az egyik, amely 2010-re tolja ki a porkoncentráció (PM10) csökkentéséhez kapcsolódó határidőt, valamint a másik, amely rontja a PM10 napi koncentrációjának határértékét azzal, hogy megengedi a városoknak és a régióknak, hogy az eredeti 45 nap helyett évente 55 napig túl léphessék azt.

Jó hír azonban, hogy a Parlament megszavazta, hogy 2010-re a PM10 koncentráció felső értéke átlagosan a köbméterenkénti 33 mikrogramm (33µg/m³) legyen, szemben a Brüsszelben kezdetben javasolt 40µg/m³ helyett.

Az emberi tüdőt jobban károsító kisebb porszemcsékről (PM_{2,5}) a Parlament úgy nyilatkozott, hogy "a tudo-

mány jelenlegi állása szerint" korai volna most határértékeket bevezetni. A parlamenti képviselők egy iránymutatásra szolgáló, 20µg/m³-es korlátot javasolnak 2010-re, amely 2015-től válna kötelező érvényűvé.

ÁLLÁSPONTOK:

Az irányelv raportőre, Holger Kraemer képviselő (német, liberális /ALDE/) szerint a Parlament "kiegyensúlyozott megoldást talált a nagyon szigorú egészségvédelem és a tagállamok számára szükséges rugalmasság egyidejű figyelembevételével".

Kraemer hozzátette, hogy a Bizottság nélkülözte azokat az eszközöket, amelyekkel a szennyezést a forrásnál tudnák kezelni. "A szennyezőanyagok nagy része olyan forrásokból származik, amelyeket eddig nem szabályoztak, ilyenek például a kis égetők, a mezőgazdaság vagy a hajók. Itt az ideje, hogy a Bizottság ezeket tudomásul vegye és javaslatokat tegyen" - mondta Kraemer.

Françoise Grossetete, francia képviselő a legnagyobb parlamenti frakciót adó európai néppárti-demokrata (EPP-ED) csoport nevében szintén úgy nyilatkozott, hogy a forrásoknál kell megszüntetni a szennyezést. "A szennyeződés változtatja helyét és olyan területeket ér el, amelyek önmagukban nem forrásai a szennyezésnek. Szemben a jelentésben foglaltakkal, a számottevő légszennyezés nem csupán a városokra és a nagy népsűrűségű területekre jellemző."

Grossetete hozzátette, hogy a szennyezés csökkentését célzó stratégiáknak mindig összhangban kell lenniük a klímaváltozással foglalkozó politikákkal. Példaként említette, hogy a gépjárművek apró szemcsés anyag kibocsátá-

sának visszafogása egyúttal a széndioxid-kibocsátás növekedéséhez vezet, amely klímaváltozást idéz elő. "Nagyon sok az ellentmondás, ezért van szükség rugalmasságra."

A parlamenti Zöldek Csoportja botrányosnak minősítette a szavazást. "A Parlament arra szavazott, hogy gyengítse a hatályos levegőtisztasági szabályozást Európában annak ellenére, hogy egyértelmű bizonyíték van a levegőszennyezés komoly egészségügyi következményeire" - mondta a zöld parlamenti képviselő, a Környezetvédelmi Bizottság elnök-helyettese, a finn Satu Hassi.

Hassi szerint a PM10 javasolt határértéke "nagyon távol áll a WHO által ajánlott felső értékektől. A PM2,5 részecskékre vonatkozóan a kaliforniai, de még az USA szövetségi levegőminőségi szabályai is kétszer szigorúbb határértékeket állapítanak meg az Európai Parlament által javasoltakhoz képest" - hívta fel a figyelmet Hassi.

Egy párhuzamos szavazás alapján a Parlament támogatja az EU stratégiáját, amely a városok környezetvédelmi mutatóinak javítását célozza. A Dorette Corbey képviselő nevével fémjelzett jelentést is pártfogolja, amely a levegőszennyezés tematikus stratégiájáról szól. Megjegyzendő, hogy a két jelentés közül egyik sem kötelező érvényű.

A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK:

- A környezeti levegőminőségről készült jelentést a közeljövőben jóváhagyásra továbbítják az EU Miniszteri Tanácsához.

- 2015: a direktíva tervezett felülvizsgálati időpontja.

Forrás: euractive.com, fordította: Graczka Sylvia

ÚJABB TANULMÁNYOK VETNEK FEL KÉTSÉGEKET A SZÉNMEGKÖTÉS- ÉS TÁROLÁS TERÉN

A szénmegkötés és tárolás (CCS) mélyen a föld alatt környezetileg kockázatos válasz az éghajlatváltozásra, egy egyesült államokbeli kormánykutatás eredményei szerint.

USA-beli kutatók szén-dioxidot injektáltak egy kimerített texasi olajmezőbe, és azt tapasztalták, hogy a földben levő ásványok feloldódtak. Ez újabb kétségeket ébreszt a szénmegkötés és tárolás technológiával, mint az éghajlatváltozásra való kézzelfogható megoldással szemben.

Yousif Kharaka, a kísérletet vezető geokémikus elmondása szerint a beinjektált 1600 tonna cseppfolyós szén-dioxid megváltoztatta az ásványok kémhatását (savasságát növelte), azok ezért oldódtak fel. Ennek környezeti vonat-

kozásai vannak, hiszen a folyékony szén-dioxid ennek alapján beszívároghat a föld alatti vizekbe vagy visszaszivárog a légkörbe és súlyosítja az üvegházhatást. A 2004 októberében végzett tanulmány eredményeit a Geology 2006 júliusi számában publikálták.

Kísérleti CCS projekteket jelenleg is futtatnak szerte a világban. A technológiára sokan úgy tekintenek, mint ami a jövő ígérését hordozza, hogy a fosszilis tüzelőanyagok "megszabadulhatnak" a szén-dioxid-kibocsátástól - mármint a belőlük mindenképpen keletkező nagymennyiségű szén-dioxidot a keletkezés helyéhez közel, geológiai tározókban -rezerv- elnyeletik.

Európában a legnagyobb ilyen projekt célja, hogy a be-

(folytatás a 10. oldalon)

(folytatás a 9. oldalról)

injektált cseppfolyós szén-dioxiddal még több olajat juttatnak ki egy Északi-tengeri olajmezőből. A projektet Norvégia és Nagy-Britannia kormánya támogatja, és bevezetését 2010-re intézi a Shell és a Statoil.

Az Európai Bizottság a CCS-ről 2006 végén ad ki dokumentumot (policy paper-t), amely a technológia fosszilis eredetű kibocsátás-csökkentésben való használhatóságáról szól majd, kiemelten a széniparban.

Egy másik, friss tanulmány áttekintette a legfrissebb kutatásokat és a szakértői tudásszintet a CCS egészségügyi, biztonsági és környezeti kockázataival kapcsolatban. Eredményeik szerint a felszíni létesítmények okozta kockázatok jól ismertek és minimalizálhatók kockázatcsökkentő technológiákkal és biztonsági intézkedésekkel. Magával a szén-dioxid tárolásával kapcsolatos kockázatok (szén-dioxid és metán szivárgás, szeizmikus aktivitás, földmozgások és csúszások) azonban jóval kevésbé ismertek és értettek. Ez részben a technológia újdonságával magyarázható, és azzal, hogy csak injektációs műveletek

vagy laborkísérletek révén az igenis jelentkező hosszútávú hatásokat nagyon nehéz felfedni, értékelni. Főleg a szén-dioxid-szivárgást kell tovább vizsgálni források, kutak, törésvonalak, vetők és vetődések mentén. A szárazföldi élőlényekre gyakorolt hatások ismertebbek, a tengeri ökoszisztémát még nem vizsgálták eléggé. A kockázatok nagymértékben függenek az adott tározó és helyszín jellemzőitől (vízforrások jelenléte stb.). Ezért többféle CCS pilot és mintaterületet javasolnak monitorozni és kiértékelni, hogy a CCS-sel kapcsolatos kutatásokhoz, szabványokhoz és stratégiákhoz elegendő információ álljon rendelkezésre a döntéshozók számára.

Forrás: Kay Damen, André Faaij, and Wim Turkenburg (2006) "Health, Safety and Environmental Risks of Underground CO2 Storage - Overview of Mechanisms and Current Knowledge", Climatic Change 74 (1-3): 289 - 318. Kontakt: k.damen@chem.uu.nl Science for Environmental Policy és euractive.com

KLÍMA - ALKU KONFERENCIA ÉS AKCIÓHÉT AZ ÉGHAJLAT VÉDELMEÉRT

2006. szeptember 11-21. között a Föld Barátai Európa 15 országban futó Klíma-alku kampányához csatlakozva látványos országos akcióhetet szervezett 10 városban a Magyar Természetvédők Szövetsége és adott helyen működő tagszervezete.

A lakosok szövegbuborékokkal üzenhettek a döntéshozóknak: milyen személyes életmódbeli változtatást vállalnak az éghajlat védelmében, cserébe milyen jogszabályi és politikai változtatásokat várnak a kormányzattól és más döntéshozóktól az éghajlatváltozás ellen. A nyáron különböző eseményeken és az akcióhéten gyűjtött eddig több, mint 800 üzenetből fotogaléria (www.mtvsh.hu, galéria

http://www.foeeurope.org/climate/deal/action/step1.php?lang=hu_HU A nemzetközi galéria (a magyar virtuális üzenetekkel együtt) itt megtekinthető: <http://www.foeeurope.org/climate/deal>

A szeptember 14-i budapesti akcióval párhuzamosan zajlott a Magyar Tudományos Akadémia Nagytermében

menüpont) és lobbialbum készül, melyet átadunk a november 6-17 között rendezett, a jövőbeni (2012 utáni) további üvegházgáz kibocsátás-csökkentésekről is tárgyaló nairobi ENSZ klímakonferencia magyar delegációvezetőjének, Persányi Miklós környezetvédelmi miniszternek.

Az klíma-üzenet küldési lehetőség október végéig folytatódik. Ha kíváncsi az eddigi klíma-alku üzenetekre, látogasson el galériánkba. Interneten is van lehetőség gyors virtuális klíma-alku üzenetet írni, kattintson a következőre:

tartott országos éghajlati konferencia, amelyet az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága, az MTA Környezettudományi Bizottsága, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, az Országos Környezetvédelmi Tanács és a Magyar Természetvédők Szövetsége közösen szervezett. A konferencián a klímapolitika és a klímaváltozás főbb kérdéseit vitatták meg a téma vezető szakértői, döntéshozói. A konferenciáról következő számunkban tudósítunk.

Forrás: MTVSZ

EURÓPAI SZINTŰ FELLÉPÉS A GÉNMODOSÍTOTT KUKORICA MAGYARORSZÁGI TILALMÁÉRT

Természetvédők Brüsszelben és Budapesten válllvetve küzdenek a génmódosított kukorica magyarországi tilalmának fenntartásáért

Az Európai Bizottság 2006. szeptember 18-án el akarta érni, hogy a MON810-es génmódosított kukorica termesztésére másfél éve hozott átmeneti tilalom feloldására szólítsák fel a magyar kormányt. Ezért a Föld Barátai (melynek magyar tagszervezete a Magyar Természetvédők Szövetsége - MTVSZ) és a Greenpeace az EU tagállamokhoz fordult, hogy támogassák a magyar moratórium fenntartását, mivel annak feloldása komoly gazdasági, egészségügyi és környezeti károkat okozna.

Ezzel párhuzamosan a MTVSZ és az Egyetemes Létezés Természetvédelmi Egyesület (ETK) levélben szólította fel Gráf József földművelési és vidékfejlesztési minisztert, hogy hazánk gazdasági érdekei, valamint a fogyasztók egészsége és természeti környezetünk védelme érdeké-

ben hazai és európai szinten is tegyen meg mindent ahhoz, hogy megszerezze a szükséges támogatást a génmódosított kukorica termesztési tilalmának fenntartásához.

A felmerült új tudományos bizonyítékokra és biztonsági kockázatokra hivatkozva az EU 2001/18-as irányelvének ún. védzáradéki eljárása alapján 2005. január 20-án rendelte el a Földművelési és Vidékfejlesztési tárca a MON810-es génmódosított kukorica fajták vetőmagjai termesztésének, felhasználásának és forgalmazásának átmeneti tilalmát.

Ezt a kukoricát úgy módosították, hogy egy rovarölő hatású mérget termeljen, amelynek káros környezeti hatásai lehetnek. Az elővigyázatosság elve alapján Magyarországnak joga van betiltani e veszélyes génmódosított kukoricafajta termesztését - jelentette ki Helen Holder, a Föld Barátai Európa kampányfelelőse.

(folytatás a 12. oldalon)

(folytatás a 11. oldalról)

Európában a fogyasztók túlnyomó többsége egyértelműen elutasítja a génmódosított élelmiszereket. Emiatt az egyébként is érzékeny európai piacon csak a garantáltan génmódosítás-mentes élelmiszereket lehet eladni. Magyarországnak tehát alapvető gazdasági érdeke génmódosítás-mentes státusának fenntartása. Az amerikai génmódosított rizs közelmúltbeli esete is mutatja, hogy ahol egyszer termesztésbe kerülnek ilyen növények, aligha van lehetőség "kordában tartásukra". Ezért a kormánynak mindent meg kell tennie ahhoz, hogy megszerezze az európai tagállamok támogatását a génmódosított kukorica termesztési tilalmának fenntartásához - összegezte Fidirich Róbert, az MTVSZ programvezetője.

Amikor a MON810-es kukoricát engedélyezték, Magyarország még nem volt tagja az Európai Uniónak, ezért a környezeti hatásvizsgálat nem terjedt ki hazánk területére. Időközben hazai akadémiai kutatóintézetek kimutatták, hogy a MON810-es kukorica komoly környezeti károkat okozhat a Kárpát-mendence élővilágában, s ez elegendő alapot ad a tilalom fenntartására. Az új kutatási eredm-

nyeket az Európai Bizottságnak is figyelembe kellene vennie, s ezek alapján ahelyett, hogy nyomást gyakorol a kormányra, inkább el kellene fogadnia a magyar tilalmat - jelentette ki Móra Veronika, az ETK elnöke. Különösen akkor, ha figyelembe vesszük azt, hogy korábban éppen maga az Európai Bizottság is elismerte, hogy az ilyen rovarölő hatású mérget termelő növényeket "nem volna szabad termesztetni, mindaddig, amíg a talajra gyakorolt hatásuk nem ismert" - tette hozzá.

Szeptember 18-án tárgyalta az EU szabályozó testülete az Európai Bizottság Magyarországra vonatkozó, tilalomfeloldó javaslatát. A szakmai testületi ülésen a tagállamok nem fogadták el a javaslatot. Mivel a Bizottság betérjesztése nem kapta meg a minősített többséget, így a magyar tilalom továbbra is érvényben van, s erről várhatóan majd egy későbbi fórum, a környezetvédelmi vagy a mezőgazdasági miniszterek tanácsulása tárgyal.

Háttér: miért kellene Magyarországnak megengedni a moratórium fenntartását? Olvasható: http://www.mtvsh.hu/hirek_list.php?which=142

Forrás: MTVSZ sajtóközlemények

A GÉNMODOSÍTOTT ÉLELMISZER BOTRÁNYOK NYARA A FÖLD BARÁTAI KÜZDELME A FOGYASZTÓK BIZTONSÁGÁÉRT

Európa jó pár élelmiszer botrányt megélt idén augusztusban és szeptemberben. Egyik esetben az Amerikai Egyesült Államok Mezőgazdasági Hivatala ismerte el, hogy az amerikai hosszú szemű rizs állományát illegális genetikailag módosított rizzsel keverték. A Föld Barátai Európa gyorsan reagált és azonmód követelte az amerikai rizs importjának betiltását.

A kérdéses génmanipulált rizst a Bayer multinacionális cég állította elő. Szabadföldi kísérletek során természetek az USA-ban 5 évvel ezelőtt, melyeket valószínűleg nem különítették el megfelelően, és megfertőzte a hagyományos állományokat. E génmanipulált rizst még soha nem tesztelték teljeskörűen és nem nyilvánították emberi fogyasztásra alkalmassá.

Az Európai Bizottság a szükséges, vészhelyzeti lépések bevezetésével válaszolt a krízisre. Megszigorították az ellenőrzéseket azáltal, hogy minden, Amerikából az EU-ba behozott rizsről génmanipuláció-mentességi igazolást kér-

tek, miután letesztelték azt általános módszerekkel. A Bizottság továbbá javasolta az EU tagállamoknak, hogy tesztelje a már piacon lévő rizstermékeket is.

A Föld Barátai Európa (FoE) gondosan nyomon követte a szükség lépések végrehajtását a tagállamokban, és minden alkalommal kihangsúlyozta a génmanipulált rizs illegális voltát, valamint azt, hogy fogyasztása nem feltétlenül egészséges. Az FoE aggodalmát fejezte ki: az országos élelmiszerbiztonsági felügyeletek nem tették meg a megfelelő lépéseket, hogy felfedezzék a kevert termékeket. Civil csoportok - saját rizsmintájuk beküldésével alátámasztva - úgy találták, hogy a hivatalos szervek figyelmét számos esetben elkerülte a genetikailag módosított szervezetek (GMO-k) jelenléte.

Az országos élelmiszerbiztonsági hatóságoknak és élelmiszercégeknek szigorúan kellene ellenőriznie, és mintavételezést folytatnia a szállítmányozási folyamat minden egyes stádiumában, annak érdekében, hogy észleljék a gén-

módosított rizs jelenlétét. Szorgalmaztuk, hogy minden szupermarket, amely ilyesféle rizsterméket fedez fel, tegyen azonnali lépéseket és távolítsa el a terméket polcairól.

Az élelmiszeripar és az országos hatóságok tehát nyomás alatt vannak, hogy végrehajtsák az ellenőrzéseket. A genetikailag módosított szervezetek tesztelésének költsége a 200 eurót is elérheti minden egyes alkalommal. Amikor ilyen terméket fedeznek fel, a kereskedőknek el kell távolítaniuk a terméket polcaikról, vagy éppenséggel teljesen vissza kell vonniuk - ez további pénzügyi terhet je-

lent, amit valószínűleg a fogyasztónak kell majd megfizetnie. Ezért azt kérjük, hogy ezek a költségek a Bayert, a német biotechnológiai céget terheljék, aki elsődlegesen felelős a genetikai szennyezésért.

Nyáron a második botrány miatt tört ki, mert egy másik génmódosított rizs változatot - ez esetben Kínából - fedeztek fel ázsiai termékeket árusító szakboltokban Franciaországban, Németországban és Nagy-Britanniában. A Föld Barátai a Greenpeace-szel együttesen talált rá a termékekre és egyből megkongatta a vészharangot. Ebben az esetben az EU mindössze vállalt vonogatta, megkérdőjelezve a mintavételt és a módszereket. Közvetlen lépésekkel nem válaszolt a helyzetre.

Összegezve, az augusztusi és szeptemberi események azt mutatják, hogy a genetikailag módosított szervezetek kimutatásának és ellenőrzésének általános eljárása az élelmiszerimportban teljesen elégtelen. Az európai fogyasztók többet érdemelnek pánikszerű méréseknél, amikor beüt egy krízis. Helyette az illegális génmanipulált anyagok felkutatására az import szigorú ellenőrzését kell bevezetni általános gyakorlatként.

Fouad Hamdan

Igazgató, Föld Barátai Európa

Forrás: Föld Barátai Európa, fordította: Zólyomi Ágnes

GÉNMANIPULÁCIÓ-MENTES MAGYARORSZÁGÉRT AKCIÓHÉT 13 VÁROSBAN

A 2006. október. 10-27. között tizenhárom városban kerül megrendezésre a Génmanipuláció-mentes Magyarországért akcióhét, amelynek során a Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ) és tagszervezetei egy 5 méter magas "génpiszkált" óriás kukoricával járják be Magyarországot, hogy felhívják a figyelmet a génmanipuláció veszélyeire.

A kampány keretében aláírást gyűjtenek újabb génmódosítás-mentes önkormányzatok létrehozásáért. Az akción résztvevőknek lehetősége nyílik arra, hogy saját lakásukat, kertjüket, földjüket génmódosítás-mentes övezetté nyilvánítsák. Az akcióhét állomásairól és részleteiről info: www.mtvosz.hu

VIDÉKFEJLESZTÉS: A BIZOTTSÁG VÉGLEGESÍTI A TAGÁLLAMOKNAK ÉVENKÉNT NYÚJTOTT TÁMOGATÁST A 2007-2013-AS IDŐSZAKRA

Az Európai Bizottság szeptember 12-én döntött a 25 tagállam 2007-2013. közötti éves vidékfejlesztési költségvetéséről. Erre azután kerülhetett sor, hogy az Európai Tanács 2005 decemberében elfogadta a Pénzügyi Tervet. A tagállamoknak járó pénzüsszeget a következő kritériumok alapján határozták meg: a) bizonyos összegeket a konvergencia célkitűzés alapján meghatározott egyes régióknak tartanak

fenn; b) az egyes tagállamok történelmi részesedése az EMOGA Garanciarészlegéből vidékfejlesztési célra és a Leader+ programból; és c) különleges helyzetek és szükségletek objektív kritériumok alapján (az Európai Tanács nyolc tagállamnak ítélte meg különleges összegeket). A döntést Románia és Bulgária csatlakozását követően módosítják. E két ország számára további pénzüsszeg áll rendelkezésre.

(folytatás a 14. oldalon)

(folytatás a 13. oldalról)

"Most, hogy véglegesítettük a költségvetés előirányzatait, örömmel várom a tagállamok vidékfejlesztési programját", jelentette ki Mariann Fischer Boel, mezőgazdasági és vidékfejlesztési biztos. "A vidékfejlesztésre elkülönített összegek az élelmiszeripari és erdészeti ágazatok versenyképességének növelésére használhatók fel, és a vidék környezetvédelmi programjainak alapvető elemét jelentik. Ugyanakkor a

pénz a hagyományos mezőgazdasági ágazaton kívüli területeken is hasznosítható, így az új munkahelyek és vállalkozások elindításának elősegítésére a vidéki területeken. Sokat beszélünk a növekedésről és a munkahelyteremtésről - most az EU pénzének felhasználásával erre konkrét példával állunk elő."

Az új vidékfejlesztési politika legfontosabb elemei a következők:

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) mint egyetlen finanszírozási és programozási eszköz
- Új stratégiai megközelítés a vidékfejlesztésben az EU prioritásainak egyértelmű szem előtt tartásával
- Megerősített ellenőrzés, értékelés és jelentéstétel, valamint a tagállami és bizottsági felelősségi körök egyértelmű szétválasztása.
- Megerősített, lentől felfelé építkező megközelítés A tagállamok, a régiók és a helyi munkacsoport nagyobb beleszólási lehetősége a programok helyi igényekhez való igazításában.

A négy legfőbb célkitűzés:

1. tengely: A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás versenyképességének javítása

Példák:

- Az emberi erőforrás erősítése a mezőgazdasági termelők és az erdőgazdálkodók képzésén és a nekik nyújtott

szaktanácsadáson keresztül

- A mezőgazdaság és az erdészet fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez kapcsolódó infrastruktúra javítása és pontosabb kialakítása

- Az élelmiszer-minőségi rendszerekben részt vevő termelők támogatása

- Fiatal gazdálkodók tevékenységének megkezdése

- Az önellátásra termelők támogatása az új tagállamokban a versenyképessé válásuk érdekében

- Az innováció támogatása

A nemzeti keret legalább 10 %-át az 1. tengelyre kell fordítani. Az EU társfinanszírozás mértéke legfeljebb 50 % (75 % a konvergencia régiókban)

2. tengely:

Környezet és vidék

Példák:

- A hegyvidéki mezőgazdasági termelőknek a természeti hátrány miatt nyújtott kifizetések

- NATURA 2000 kifizetések

- Agrár-környezetvédelmi intézkedések

- Állatjólét javítására irányuló kifi-

zetések

- A fenntartható erdőgazdálkodást célzó intézkedések

A nemzeti keret legalább 25%-át a 2. tengelyre kell fordítani. Az EU társfinanszírozás mértéke legfeljebb 55% (80% a konvergenciarégiókban)

3. tengely: Az életminőség javítása és a vidéki gazdaság diverzifikációjának elősegítése

Példák:

- Nem mezőgazdasági tevékenységekre való átállás

- Mikro-vállalkozások létrejöttének támogatása

- A turizmus elősegítése

- Falvak megújítása

- Olyan alapvető szolgáltatások, mint a gyermekgondozási körülmények javítása a nők munkaerőpiacra történő visszatérésének megkönnyítésére

A nemzeti keret legalább 10%-át a 3. tengelyre kell fordítani. Az EU társfinanszírozás mértéke legfeljebb 50% (75% a konvergenciarégiókban)

4. tengely: A LEADER megközelítés

Minden programnak tartalmaznia kell a LEADER program legalább egy elemét a helyi munkacsoportok helyi, lentől felfelé építkező fejlesztési stratégiáinak végrehajtására. A program finanszírozás legalább 5 %-át a LEADER-nek tartják fenn (2,5 % az új tagállamok esetében).

Forrás: hivatalos brüsszeli dokumentum, száma:

IP/06/1177, Brüsszel, 2006. szeptember 12.

AZ MTVSZ, A VÉDEGYLET ÉS A CEEWEB KÖZÖS VÉLEMÉNYE AZ ÚJ MAGYARORSZÁG VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIAI TERVRŐL

ÁLTALÁNOS ÉSZREVÉTELEK:

Az ÚMVST társadalmi vitára bocsátott változata helyesen tartalmazza az EU agrárstratégiájának legfontosabb téziseit, s erre építve igyekezik kialakítani a nemzeti programot. Öszszességében a Stratégiai Terv és az abban kitűzött prioritások, amennyiben a rendelkezésre álló források helyesen lesznek szétosztva a különböző prioritások és intézkedések között, jó lehetőséget kínálnak Magyarország számára, hogy 2007-2013 között a mezőgazdaság a fenntarthatóság irányába fejlődjön, és hogy a korábbi éveknél a környezeti és természeti szempontok jobban integrálódjanak a mezőgazdasági gyakorlatba.

Fontosnak tartva a versenyképesség javítását az agráriumban, felhívjuk a figyelmet a versenyképesség tartalmának újragondolására. A versenyképesség fogalmát, az unió célkitűzéseinek értelmezésekor, az adott ország, a vidék versenyképességére értik és nem az egyes ágazatokéra vagy gazdálkodói egységeire. Az olyan versenyképességi célú fejlesztések, amelyek a foglalkoztatottak számát csökkentik vagy a környezet állapotát rontják, nem szolgálnak társadalmi célt, ezért támogatásban sem részesülhetnek. Nemzeti és/vagy uniós támogatást csak olyan közösségi célokat szolgáló fejlesztések, tevékenységek kapjanak, amelyek piaci alapon nem valósulnának meg. A versenyképesség fogalmába értsük tehát bele a társadalom versenyképességét is, és a szerkezetváltás eredményességét ne csak a mezőgazdaság jövedelmezőségén és a mezőgazdasági szektor bruttó hozzáadott értékén mérjük le, hanem azon is, hogy nő-e vajon az életképes családi gazdaságok száma. Ez járulna ugyanis hozzá legjobban a vidéki térségek fejlesztéséhez.

A jelenlegi magyar földhasználati struktúra az iparszerű technológiára épített tömegáru termelésre (gabona, kukorica) irányul, amely jelentősen csökkenti az élőmunka-igényt. Amennyiben a rendelkezésre álló forrásokból az első tengely aránytalanul sokat kap, akkor a Terv ennek a helyzetnek a fenntartását támogatja, miközben a szociális szféra kiadásait aránytalanul megnöveli, és kedvezőtlenül hat a környezeti állapotra is.

A korábbi társadalmi egyeztetések eredményének tekintjük és üdvözljük, hogy a komplex programok közül maradt a "Biotechnológia, mint innovációs erő (Géntechnológiák fejlesztése, környezetbarát megoldások, stb.)" program, amely számos más program ellehetetlenülését okozhatta volna.

KONKRÉT ÉSZREVÉTELEK ÉS JAVASLATOK:

1. Javasoljuk, hogy az I. intézkedéscsoport 45 % helyett 40 %-ban részesüljön a rendelkezésre álló keretből, és a különbség döntő részben a II. intézkedéscsoportba kerüljön át, míg a kisebb rész a III. intézkedéscsoportba kerüljön. Ugyancsak javasoljuk, hogy az I. és IV. intézkedéscsoportokon belül a környezetkímélő gazdálkodási módot folytatók előnyben részesüljenek a többi igénylővel szemben.

2. A II. intézkedéscsoporton belül támogatjuk azt a szándékot, hogy a szántóföldi alapprogram 2009-től kikerüljön az intézkedések közül. Sajnos ez az intézkedés 2004-2009 közötti 5 évben közel 850 ezer hektáron juttat évi 22 milliárd forintot az intézkedést önként vállaló, szántóföldi növénytermesztést folytató gazdálkodóknak. Ugyanakkor ennek az intézkedésnek alig van mérhető környezeti teljesítménye, de az agrár-környezetgazdálkodás forrásainak a felét leköti.

A II. tengelyen belül, az agrár-környezetvédelmi intézkedések között javasoljuk, hogy a Natura 2000 területek támogatása, az ökológiai gazdálkodás, az Érzékeny Természeti Területek és az erdőterületek növelése kapjanak prioritást.

Meggyőződésünk szerint az ökológiai gazdálkodásba és az ÉTT-be bevont területet 2013-ig legalább a mai háromszorosára, együttesen mintegy 800 ezer hektárra kellene növelni. Ennek érdekében a támogatási keretet legalább a mai három- négyeszeresére kell felemelni, helyreállítva a támogatás belső aránytalanságait (az ökológiai gazdálkodás támogatásának minden célprogramban meg kell haladnia az integrált, tekintettel a nagyobb környezeti hozzájárására). Az állatsűrűség növelésének szándékát támogatjuk. 2013-ig a mai 16 ezer állategységről legalább 150 ezerre kellene emelni az

ökológiai állapotot. Az állattenyésztés fejlesztésénél részletesebben ki kellene fejteni mit értünk fejlesztés alatt az EU követelményeknek való megfelelésen kívül (állattartó létesítmények esetében pl. nem mindegy hogy higtrágyás rendszer vagy mélyalmos technológia)

A Natura 2000 területek támogatását az Európai Unió elvárásainak megfelelően (275/2004-es Korm. Rendelet szerint 2007-től kellene) mihamarabb lehetővé kell tenni az Új Magyarország Vidékfejlesztési Tervből. Amennyiben a tárca a III. tengelyből tervezi a Natura 2000 kezelési (fenntartási) tervek elkészítésének finanszírozását, kérjük, hogy jelenjen meg a stratégiában ez a szándék.

Az erdőgazdálkodás támogatására, a meglévő erdőterületek fenntartására és az általuk nyújtott externáliák fejlesztésére hatékony intézkedések szükségesek. A véleményezett tervezet főként az új erdőkkel foglalkozik, és alig fordít figyelmet a meglévő erdők fenntartására és a bennük folyó tartamos gazdálkodás segítésére.

A meglévő erdőkben való gazdálkodás EU által társfinanszírozható elemeit meg kell jeleníteni (közjóléti, parkerdészet stb.) függetlenül attól, hogy magán vagy állami erdőgazdálkodókat érint majd. A magán-erdőgazdálkodás esetén pedig különösen nagy hangsúlyt kell helyezni a meglévő erdőkben történő gazdálkodás segítésére.

Az erdőgazdálkodással kapcsolatos intézkedések prioritásainak meghatározásakor az erdő-környezetvédelmi intézkedés bevezetését határozottan kérjük. A stratégia jelenleg erdős prioritás intézkedésként az erdőtelepítést és a fászfűrű energiaültetvényeket említi, az erdő-környezetvédelmi kifizetéseket nem. Szakmailag ez nem támasztható alá, főleg a fászfűrű energiaültetvények esetében, amelyeket semmiképp sem lehet az erdő kategóriába sorolni, hiszen ezek a legtöbb esetben intenzív mezőgazdasági kultúrák és az erdők funkciói közül csupán egyet töltenek be. Alapvetően nem a II. tengelyből kellene finanszírozni a fászfűrű energiaültetvényeket, de ha mégis, akkor javasolnánk, hogy a forrásfelosztásnál az őshonos elegyes erdők telepítésre jusson több forrás!

Általában a vidékfejlesztés és különösen a vidéki turizmus esetén meg kell jelennie, hogy az erdők közszolgáltatásai egyszerre jelentenek vonzerőt a turizmus és a rekreációs tevékenységek számára, és közvetlenül és közvetve is növelik a helyben élők életminőségét. Az erdők semmi más módon nem pótolható szerepet töltenek be pl. a talajvédelem, a víz-háztartás kiegyensúlyozása terén, és így nem csak közvetlenül az erdészeti ágazat fejlődését segítik, hanem jótékony hatással vannak sok más tényezőre is, a lakóterületek mikroklímájára, a táj idegenforgalmi vonzerejére, a mezőgazdasági területek szél elleni védelmére, a biológiai sokféleség védelmére, stb.

Termékek minőségének javítása hozzájárul a versenyképesség javulásához is. Szeretnénk, ha az ökológiai gazdálkodásból származó termékek marketingje mellett a helyi termékek, régióspecifikus termékek illetve a hungarikumok szerepe is növekedjen és jelenjen meg a stratégiában. Ezen minőségi termékek helyzetbe hozása összekapcsolható a vidék fejlesztésével az agráriumon keresztül.

3. Félő, hogy a Technikai Segítségnyújtási keret kizárólag az I. intézkedéscsoport megvalósításához kapcsolódóan kerül felhasználásra. Fontosnak tartjuk, hogy az agrár-környezetgazdálkodáshoz kapcsolódó tanácsadás is megfelelő támogatásban részesüljön, és ellenőrizhető módon legyen jelen a TS-n belül.

4. Örömmel olvastuk a Stratégiai Tervben, hogy elkészült a Nemzeti Akcióprogram az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért. Nehezményezzük, hogy a szakmai és érdekképviselői szervezeteknek nem volt módjuk véleményezni ennek tervezetét, s ezért kérjük, hogy utólagosan véleményezhessük.

5. Fontosnak tartjuk, hogy a Stratégiai Terv Monitoring Bizottsága mihamarabb megalakuljon, az összetételével kapcsolatos kormányzati szándékot minél előbb megismerjük, és arról véleményt mondhatunk.

Budapest, 2006. szeptember 15.

Forrás: MTVSz

KÖRNYEZETPOLITIKAI HÍREK AZ EURÓPAI UNIÓBÓL

KIADJA ÉS TERJESZTI: MAGYAR TERMÉSZETVÉDŐK SZÖVETSÉGE

1091 BUDAPEST, ÜLLŐI ÚT 91/B. III. 21. TEL: 216-7297 FAX:216-7295 DRÓTPOSTA: INFO@MTVSZ.HU

SZERKESZTŐK: SCHMUCK ERZSEBET, BOTÁR ALEXA

NYOMDAI MUNKÁK: MICROPRESS KFT. KÉSZÜLT 800 PÉLDANYBAN

ENG. SZÁM: 2.9.1/1076-1/2005.

A szerkesztők köszönettel vesznek minden - a hazai környezetvédelemmel és az Unióval kapcsolatos eseményekre, kiadványokra vonatkozó - információt és a hírlevelet érintő egyéb (kritikai) észtevéteket. Lapzárta minden hónap 20-án. A cikkben közölt kijelentések és vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztők álláspontját! A Hírlevélben közölt írások egyeztetés után a forrás feltüntetésével közölhetők más kiadványokban. A hírlevél anyagai, illetve a terjedelmi okokból kimaradt cikkek az interneten is olvashatók:

http://www.mtvsh.hu/programok_sublist.php?which=11